

דו"ח מפגישת הוועדה האיזורית לבקר

(לישכת הדרכה נגב)

הפגישה נתקיימה ביום 5.9.68 במשק אור-הנר. תחילה סיירו ברפת, התרשמנו ורשמנו לפנינו נושאים לשיחה. בדיונים הושמעו דברי המשתתפים ברות חברית. נראה שצורה זו של פגישות תוכל לתרום להידוק הקשר בין הרפתנים ולפיתוח הענף. כרגיל נעדר חלק מחברי הוועדה, שהיא גדולה מדי, לפי הניסיון של שנה. נוכחו, מלבד מדריכי הלישכה, החברים: אלי, דוד, משולם, נחמן ועזרא. האחרון מילא הפעם שני תפקידים — חבר הוועדה ומארת. כן השתתף החבר שמואל מאור-הנר, שממלא בנאמנות את תפקידו בענף המספוא.

תיאור עדר אור-הנר

קורת לגבי העוסקים במלאכה. נשתדל להשוות תופעות שונות למקומות אחרים, נחליף דברים על התרשמויות ונאפשר לכל אחד מהמסובים להביע דעתו. רשמתי לפני הסעיפים הבאים:

1. רפת המלטה;
2. דיר יונקים ושיטת האחזקה;
3. מצב העגלות לאחר שהייה במרעה, ואולי כמה מילים על דיר העגלים;
4. מכון החליבה.
1. רפת ההמלטה סודרה ברפת מושבית סוכ-נותית ישנה, מוקפת גדר, והוספת גג למיבנה. נוצל מקום על הדרך למכון החליבה. מוחזקות בו בעת ובעונה אחת לא יותר מחמש פרות, במשך כשבועיים עד להמלטה. הוולד מוחזק ליד האם במשך יום אחד ושמים לב שגם יינק. אין תמותה ביונקים.

הדיון

משולם: מקום כזה רצוי מאוד, טוב עוד יותר להקצות תא לכל פרה. באופן כללי ייאמר שבכל הסככות לא נתקלים בזבובים. ממליץ על רכישת מכשיר עזרה בהמלטה.

שמואליק: טוב שקיימת רפת המלטה; קל לעזור; כולם עוברים ורואים.

הושע: רצוי לעשות תספורת לעטין כדי להקל על היניקה.

דוד: טוב לקיים מקום מיוחד להמלטה כשנת-קלים בבעיות של תמותת וולדות, קשיים בהמלטה וכו'. לא הייתי בונה במיוחד מיבנה למטרה זו. חצאי החביות אינן מתאימות להאבסה יעילה;

א. גודל העדר: ביום הביקור (5.9.68) — 133 פרות, 145 עגלות, 97 עגלים.

ב. תנובת החלב: שיוק יומי 2350 ליטר; לבית 230 ליטר. אחוז השומן בשקילה האחרונה 2.9%. התנובה הממוצעת לפרה, לפי ביקור רת ה.מ.ב., תסתכם ב-6,000 ק"ג בקירוב; 3.20% שומן.

ג. העגלים משווקים, בממוצע, בגיל 15 חודש במשקל 510 ק"ג. נצילות המזון — 5.7 יח"מ לק"ג תוספת משקל.

ד. עבודה: 5.5 עובדים ברפת הפרות ובגיי הבקר, 2 — במספוא, ריפוד ותחמיץ.

ה. המבנים: 1. 2 סככות רגילות — אחת ל-80 ראש ושניה — ל-44 מבוגרות ו-55 עגלות. 2. סככה לעגלים בקוראל (60), דיר לגמילה (29), ביתן יונקים, מכון חליבה סטרימילין 6x6 שדרה והידרופאלס. 3. מיכלי תחמיץ.

1. המיוחד במשק:

- (א) רפת המלטה;
- (ב) שיטת כריית התחמיץ;
- (ג) מרעה לעגלות בשטחי פלחה שוליים;
- (ד) קרונית למזון מרוכז מעל איבוס העגלים.

מהלך הדיון (שולחן עגול)

פתח אלי ארגמן בצינו בברכה היענותו של עזרא ומשק אור-הנר לארח את הוועדה. ביקורים כאלה יוסיפו לכל הצדדים ואין להבין בדברים שיושמעו רצון להכתיב מירשמים ומתיחת בי-

כל תוצרת שהיא, כמובן, בתנאי שיתר גורמי הסביבה משופרים.

נחמן: כדאי מאוד להוסיף ריצפות-חריצים מעץ; יש גם לשמור על טמפרטורה קבועה ואחידה של 38 מ"צ במשקה התחליף בעת הגשתו, לכן הכרחי לדעתי למדוד תמיד את החום ולא לסמוך על מגע ביד — אלא להיוקק למדחום.

דוד: נמסר לנו שתמותת הוולדות כאן ירדה לאחרונה ל-10%. יש להשתדל, כמובן, לצמצם עוד יותר. העיקר הוא — לשים לב לחיטוי לאחר גיקוי והמקום שראינו — קשה לחטא. החיטוי הטוב ביותר — קרני השמש והגדידה עם הכלובים לאחר הוצאת הוולד. ריצפות-עץ קשה יותר לנקות ולחטא מאשר ריצפות ברזל; את אלה מחטאים באש. אגב, מצב הוולדות בדיר יונקים, על אף הכלובים, לא נראה טוב. אולי חסר מזון? אנו נותנים שלושה ימים קולוסטריום ובמשך יומיים עוברים לתחליף. אין אצלנו בעיות, אין שלשולים. לדעתי אפשר לגמול בשלושה ליטר בפעם אחת. אין צורך בשבוע של 3 ליטר בשתי מנות.

אלי: לשלשולים סיבות רבות, כמו בדלקת עטין; המבנה קיים, הוא לא רע. יכול לענות על כמה דברים. יש בו ריצפת בטון, קיימת אפשרות לסגור מסביב בפני רוחות. רצוי להגביה את הכלובים ולהתקין ריצפות חריצים; אפשר גם את הריצפות לרפד. כלובים מוגבהים אפשר לחטא בקלות. כידוע משתנה הרכב הקולוסטריום במהירות, ככל שמתרחקים משעת הלידה. אם נותנים לוולד את המגיע לו בשעות הראשונות אין צורך להקפיד על חלב-האם דווקא כעבור יומיים.

יהושע: שתי השיטות יכולות להצליח: גדידה לשם חיטוי או אחזקה על ריצפות. העיקר, שמירבץ הוולד יהיה יבש. זוהי בראש וראשונה שאלה של עונת השנה ועוד יותר של המטפל הקבוע.

עזרא: תובע מזמן מהמשק ריצפות חריצים; טוב שיש תמיכה בדעתי זו. אנסה לחזור למיל-קוויט; נדמה לי שהתוצאות היו טובות יותר.

רצוי להתקין איבוסים קבועים.
נחמן: ה„פנטט“ ישן וטוב. הדוגמה הקלאסית — יפעת.

אלי: ידועה חשיבות הקולוסטריום בשעות הראשונות שאחר הלידה. מקווה שמקפידים על אימון הוולדות הרכים ביניקה.

עזרא: נוצל מקום ישן. יתרון המקום — קירבה למכון חליבה. טוב שהעירו על שיפורים שאנו, הרפתנים, תובעים מומן מהמשק.

2. **דיר יונקים.** בין סככת הרפת לבין מכון החליבה הוקמה סככה 3x7 מטר, מרוצפת בטון, סגורה ברשת מסביב וגיחנת לסגירה על-ידי תריסים (פח — עץ). הכלובים מוצבים על רצפת הבטון, הוולד הרך רובץ על ריפוד קש. מצאנו שהמרבץ רטוב. המקום מאוורר (ואולי אף פרוץ יותר מדי לרות בעונת מעבר זו). כאן שוהים היונקים 12 יום. הם מקבלים, אחרי יומיים של חלב-אם, 4.5 ליטר תחליף משך חמישה שבועות. שבוע שישי חמישה ליטר, שבוע שביעי שלושה ליטר ושבוע אחרון — 3 ליטר בשתי מנות. סה"כ כ-215 ליטר תחליף.

משולם: המקום נראה רטוב. הכלובים נראים נמוכים. צריך להעביר את הכלוב מדי פעם בפעם למקום יבש. בעונה זו רצוי ריפוד רב יותר. אילו היה הכלוב גבוה יותר, היה משאיר אותו יחד עם היונק בחוץ, מצל עליו במכסה כלשהו, ומחליף את מקום הכלוב בין יונק למשנהו.

שמואליק: על הרפתנים להתעניין יותר בבעיית השלשולים, הפוקדים את היונקים לעתים קרובות. **מייק:** רצוי לסדר ריצפת חריצים לכלובים כדי לשמור על יובש וניקיון.

קיימות שתי סיבות עיקריות לשלשולים:

(א) אחזקה והזנה לקויות.

(ב) גורמי הדבקה (חיידקים, גיפים).

בהזנה — ישנן הנחיות ברורות מצד הייצרן של התחליף. כל הממלא אחריהן ימנע שלשולים. אמנם מסתבר, שייצרן מסוים מוציא לשוק מוצר שטיבו משתנה. במקרה כזה, או כאשר נתקלים בבעיות בתוצרת אחת, אזי נעלמות הבעיות כאשר מחליפים את הייצרן. זה מדובר לגבי

הכוספה. הן הוסיפו כ-300 גרם בממוצע ליום. אורך הגדרות — 8 ק"מ.

השנה הוצאנו קבוצה של 80 עגלות בחודש ינואר. בתקופה ראשונה הוסיפו 1000 גרם בממוצע ליום, באמצע יוני הוספו 2 ק"ג תערובת עגלות ועוד 1 ק"ג כוספה. כאיבוסים שימשו חצאי חביות שהועמדו בשטח המרעה. השנה השגנו תוצאות טובות יותר מאשר בשנה הקודמת, ולכן השארנו את העגלות בשטח עד השבוע הראשון של חודש ספטמבר. בתחילת אוגוסט — כחודש לפני תום הרעייה הוספנו גם שחת וקש. כלומר לא נלקח בחשבון מזון מהמרעה. אפשר להגיד שהיתה זו האבסה כנהוג בבית: 3 ק"ג תערובת, 2 ק"ג שחת וקש. תוספת המשקל הגיעה ל-500 גרם ליום.

אלי: העגלות שנשארו בבית נראות טוב יותר מאלה שחזרו מהמרעה.

עזרא: לפי התכנית מוציאים למרעה את כל העגלות, מגיל חצי שנה ועד קרוב להמלטה. בגיל ההזרעה הן חוזרות לבית עד לבדיקת הריון (חיובית). עגלות שנמצאות הרות בתקופת שפע מרעה, יוצאות שוב לשטח. כמה מבין העגלות המבוגרות הגיעו בגיל 15 חודש ל-370 ק"ג אחרי ששהו, מגיל של 6 חודשים ואילך, במרעה. כל העגלות מניבות מעל 25 ק"ג חלב אחרי רעייה ממושכת.

שמואליק: שטחי המרעה יכולים להניב 200 ק"ג גרעינים. זו האלטרנטיבה למחיר יחידת המזון. המחיר ליחידת המזון במרעה היה 16 אגורות, כולל הכל.

מייק: לפי דברי מנחם זהר, שבדק את הענין, משתלם כאן המרעה אפילו בתוספת משקל יומית של 200 גרם בלבד. אף על פי שהשטח משובש בעשבים שוטים, מתגדים מומחי המרעה להדבריה. לגידולי פלחה — השטח משובש יתר על המידה. בקשר עם יצוא העגלות יש לברר אם אין האחזקה במרעה עלולה לשמש מיגבלה.

פנצי: השטח שגודר אינו מאוכלס די; הוא גדול בהרבה ולכן הגידור יקר. הכל בגדר ניסיון; קיימים תנאי מימון מיוחדים. עד עתה המשק משקיע. לגבי האלטרנטיבה: מחיר יחידת המזון

3. דיר גמילה. לדעת כולם קיומו הכרחי. כמובן שיש לאכלס אותו רק בהתאם למקומות המתוכננים. כאן שררה זמן מה צפיפות רבה, אשר ללא ספק גרמה להתפתחות בלתי מניחה את הדעת. מיקומו, כנראה שאינו מוצלח ביותר; רוח פראים גורמת לדלקות בעיניים; הדברים ידועים לעזרא ומדי פעם משפרים. שמנו לב שלשוקתות מוסיפים גפרת נחושת נגד הירוקת; יש מאבוסים אוטומאטיים לסטרטר. בקצה הסככה יש חדר, מסודר היטב להכנת התחליל.

4. בדיר העגלות הרגיל — 64 מקומות. מוריעים, החל מגיל 18 חודש. תפריט העגלות בדיר: 2 ק"ג מזון מרוכז, 2 ק"ג שחת, 7 ק"ג תחמיץ דגן, וקש לשובע. בגיל 7 חודשים: 3 ק"ג מזון מרוכז, 1.5 ק"ג שחת, 7 ק"ג תחמיץ וקש ש"ש. הבחנו בקבוצת עגלות גדולות במצב גופני מתחת לבינוני. הן חזרו מהמרעה.

5. מרעה פלחה ומרעה טבעי לעגלות. זהו ניסוי הנערך תוך שיתוף עם אגף שימור הקרקע והפלחה. ואלה המניעים לעריכת הניסוי, כפי שמגדיר אותם שמואל:

שמואליק:

(א) להעלות יכולי הפלחה — בעיקר בשטחים שוליים — הן בגרעינים והן בשחת, על-ידי שילוב גידולי שדה ורעיית בקר.

(ב) ניצול השטחים על-ידי הבקר בשנות בצורת, כאשר אין תקנה ליבולי פלחה.

(ג) הורדת ההוצאות בגידול העגלה ובעיקר בעגלות העודפות בגלל מיכסות חלב.

(ד) הכוונה המקורית היתה — לנצל שטחים של אספסת עם בקיה לסירוגין — שנה זריעה ורעייה ושנה שיוזוע, כך שהגידולים יחדשו עצמם על-ידי זריעה עצמית.

(ה) המגמה היתה לרעות עם העגלות, כל עוד המרעה מניב, ברציפות — 24 שעות ביממה.

זו לנו שנה שנייה בניסוי זה. לפני שנה הכנסנו 51 עגלות בראשית אפריל לשטח שגודר. הוצאנו אותן משם בסוף אוגוסט. תוספת המשקל הממוצעת היתה 600 גרם ליום. כאשר התחיל הקמל, הוספו 2 ק"ג כוספה. במרעה הקמל לא הישגנו תוספת משקל מעודדת, למרות תוספת

שוקעים. העגל מלוכלך, אבל שוקל בגיל 13 חודש 480 ק"ג.

8. מיכון החליבה

עזרא: דלקות העטין הצטמצמו, עם החלפת הציוד להידרופאלס. החליבה מהירה וטובה יותר. הכנסת הפרות למכון אורכת יותר מדי זמן. ככל חשמלי ודאי יפתור את הבעיה הזאת.

עובדיה: עובדים על משאבה קטנה מדי. חייבים להחליף מיד את הכנפיים.

משולם: ראיתי סמרטוטים. אנחנו הפסקנו לגמרי לנגב בהם — לפי המלצת סלעי גורדין. לדעתי הסמרטוטים הם מקור לחיידקים ואמצעי להעברתם. אותו דין לגבי ספל ביקורת. אנו בודקים צליפים ראשונים על היד או לריצפה. יש לנו דלי כלור, בו טובלים לאחר כל פרה, גם את היד.

עזרא: שוטפים את הסמרטוטים במים חמים וגם טובלים בכלור.

עובדיה: גם היד מעבירה חיידקים, ומהרצפה — לא-כל-שכן; צריך ספל ביקורת, ולשם עיסוי רצוי גם לנגב.

בזאת תם הדיון על רפת אור-הגר. מפאת חוסר זמן לא נדונו סעיפים ספציפיים לוועדה האזורית, אולם סוכמו שני דברים חשובים:

1. הוחלט לכנס את כל חברי הוועדה האיזורית רית לאחר יום העיון, ביום שלישי 17/9 במועצה האיזורית מרחבים, בשעה 12.
 2. נחמן אילון מכיסופים קיבל על עצמו ריכוז הוועדה האזורית. מתחיל לפעול כממלא-מקום עד לאישור כל חברי הוועדה.
- נשאר לנו רק להודות למשק אור-הגר על היענותו לארח אותנו ועל האירוח הנאה.

הוועדה האיזורית לבקר

ליקט: יהושע

במרעה צריך להיקבע תוך הבאה בחשבון של גרעיני ביקה.

אלי: הנסיון חשוב וטוב שיימשך.

6. כריית תחמיץ. התהליך הודגם לפנינו. החתך ישר, כאילו מגולת, אין פחת. לפי דברי שמואליק אין העבודה רבה והיא משתלמת. השיטה פשוטה — שיטת „סבתא": חיתוך באת מיוחדת (עבודת יד ורגל) והעמסה בקילשון. כל הרפתנים שנוכחו מסכימים שהשיטה מצויינת, הם רק מבקשים — לזכות במספואניק כשמואליק.

7. דיר עגלים היה בין הראשונים שתוכנן לפי שיטה קליפורנית, על גבעת כורכר מנוקזת היטב, בעלת שיפוע טבעי ומאווררת יפה; כיוון הבניה — מצפון לדרום. להלכה, לפי כל הכללים, ולמעשה עמדו העגלים בחורף בבוץ ממש כמו במבנה רגיל, ללא מגן בפני גשם.

כאשר התייבש סוף-סוף השטח, החלו העגלים לחפור. חפרו בורות תחת העמודים וסיכנו ממש את יסודות הסככה והגדר. המשק עמד לפני השיקול: להפוך את המיבנה לסככה עם ריצפת-חריצים או לצקת ריצפת בטון. הוחלט על ריצפת בטון של 320 מ"ר מהשטח, וזה עלה ב-15 לירות למטר מרובע. כעת יש מעט בוץ, העגלים אינם נקיים, אבל אין הם שוקעים, וכנראה גם מוסיפים היטב במשקל הגוף.

עזרא: קשה לראות אותם מלוכלכים, אבל הם שבעי-רצון; אוכלים טוב למרות שטח מחיה קטן. יש בעיות של הוצאת זבל. העגלים נשקלו לפני הוצאתם. המחיר שקיבלנו טרם נודע לי.

נחמן: המבנה עם ריצפת הביטון אינו נראה לי; יהיה תמיד בוצי ורטוב.

דוד: רק תוצאות השיקוק יוכיחו אם ההוצאות לרצפה היו מוצדקות.

מייק: זו גבעת כורכר וחרף כל התיאוריות, לא מוצלחת. העגלים חפרו תחת יסודות המבנה. אני עצמי התנגדתי לצורת המבנה. תוספות המשקל אחרי יציאת הרצפה הצדיקו את ההוצאה הכספית. הם רק מדשדשים ברפש אבל אינם